

LLETRES

Quaderns literaris:
Com la vida mateixa

Josep Maria Ripoll

Sovint, la realitat supera la ficció. Per posar un exemple d'actualitat, aterridor i en la ment de tots, la recent tragèdia de Nova York ha estat més contundent que una hipotètica combinació entre les pel·lícules *Independence day* i *El coloso en llamas*; als anys seixanta, el brutal assassinat de l'actriu Sharon Tate va anar força més enllà dels recargolats coqueteigs demoníacs d'alguna pel·lícula del seu marit, el director Roman Polansky; i la imatge dels Rolling Stones cantant *Sympathy for the devil* a Altamont, mentre els Àngels de l'Infern que vigilaven el públic apunyalaven un espectador, va ser molt més colpidora que la volgudament sinistra lletra de Jagger i Richards. Sense arribar a extrems tan macabres o apocalíptics, és evident que, per dir-ho amb les paraules d'un personatge de *Blue velvet*, aquest és un món estrany; com en el film de David Lynch, la quotidianitat pot girar-se de vegades com un guant per mostrar-nos la seva cara més torbadora.

Hi ha escriptors que, a través de ficcions volgudament exagerades, exploren aquest món inquietant que de vegades prové dels actes més corrents de cada dia; i, si l'univers que creen té versemblança, arribem a reconèixer la realitat de la manera com ells ens la presenten. Dit d'una altra manera: sovint entenem més el nostre món des de la perspectiva de la fantasia que no pas a partir del realisme.

¿Per què no admetre que les sabates que ens traïem per anar a dormir poden adquirir vida pròpia mentre dura el nostre son? ¿O per què no ens sembla sospitós que la pica del lavabo no sigui tan alta com caldria i que els veïns de l'escala siguin tots baixets? Al capdavall, ja hem acceptat —ni que sigui simplificant determinats autors i obres— que la burocràcia és kafkiana, que els incendis són dantescos o que les situacions més absurdes que vivim són surrealistes. Els escriptors, com els pintors o els cineastes, ens mostren sovint l'altra cara del món quotidià: aquella que ens resistim a reconèixer però que, vista per ells, ens sembla estranyament familiar.

Juan José Millás va idear, ara ja fa dos anys, un món en què les sabates tenien vida pròpia i els peus, de vegades desaparellats, s'emancipaven de la resta del cos, qui sap si com a possible metàfora de la soledat i de l'afecte no correspost en les relacions humanes; i Quim Monzó ha publicat recentment, dins el seu últim llibre de contes, una novel·la breu, còmica però inquietant, a l'entorn d'un escriptor que anhela el premi Nobel, i que només l'aconseguirà quan els veïns de l'escala el tornaran tan baixet com ells. No cal buscar massa simbologies a aquestes invencions delirants, com no cal buscar-ne al *Bartleby* de Herman Melville —aquell que es nega a dur a terme cap acció, dient sempre "preferiria no fer-ho"— o al *Wakefield* creat per Nathaniel Hawthorne, que surt un dia de casa seva per observar la pròpia dona des de l'edifici del davant i no tornar fins al cap de vint anys. Al capdavall, molts hem cregut alguna vegada en la vida autònoma dels objectes durant les nostres absències, hem sospitat que els altres ens voldrien més baixets en un sentit ampli, hem tingut ganes de deixar de fer-ho tot o hem somniat amb anar a viure a la casa del davant, sense més ni més, per tornar el dia més impensat; i sospitem que, si ens obliguen a treballar i ens tempten amb ocis més o menys idiotes, és perquè no tinguem acudits semblants i no acabem deturant la marxa del món.

Quim Monzó ha fabulat, doncs, en la narració més llarga del seu últim llibre, sobre un escriptor, maniàtic i solitari, que aspira al Nobel i que acaba essent víctima, i alhora formant part, de l'estrany clan que componen els seus veïns; però altres contes de *El millor dels mons* ens parlen, per exemple, d'un noi que es nega a reconèixer que el seu germà s'ha mort i fa complir al cadàver totes les rutines de la vida diària; del pare d'un nadó, aquest mort ja en néixer, que l'ha d'anar passejant per Barcelona dins d'una bossa —d'El Corte Inglés— per tal que li facin l'autòpsia, i tenir-lo ben conservat a la nevera de casa; o de les molt violentes agressions que rep en ple carrer un conductor per haver atropellat una dona

MONTESINOS

Recordi... per Catifes - Banderes
Tapisseria - Cortinatges
Moquetes - Cobrellits

Gràcia, 18 • Tel. 93 725 43 08 • SABADELL

FARMÀCIA BENESSAT
PERFUMERIA
COSMÈTICA

Passeig Plaça Major, 37
Telèfon 93 725 53 53 - SABADELL

FONTSERE

ARTICLES PELL I VIATGE

Sant Quirze, 38
Tel. 93 725 85 41
SABADELL

sense voler. Amb un títol prou sarcàstic, Monzó ens retrata la cara més cruel d'una quotidianitat òbviament exagerada i convertida en grotesca però, en alguns aspectes, perfectament reconeixible. Ho poden entendre molt bé els qui ignoren voluntàriament les pròpies desgràcies, els qui s'han trobat patètics transportant paquets incòmodes o els qui han estat espectadors, i ja no diguem víctimes, del peculiar sentit de la justícia de molta gent del carrer.

En canvi, Juan José Millás ens dona la seva visió de les coses, a la novel·la *No mires debajo de la cama*, sota un prisma més líric i menys sarcàstic, tot i que també prou absurd i desolat. A partir de les històries paral·leles de dues parelles —una jutgessa i un forense, i un podòleg aficionat i una massatgista—, ens presenta el curiós món de les sabates —que s'empassen mitjons, mitges o calces, i que se'n van a passejar mentre els seus propietaris dormen— i dels peus desaparellats: és a dir, els que ens fan tenir la sensació, no pas imaginària, que caminem amb dos peus esquerres —o drets, segons el cas. Les similituds entre les obres de Monzó i de Millás no serien excessives si no fos per dues escenes similars, a l'entorn de sengles sopars desastrosos: d'una banda, el que uns veïns ofereixen al futur premi Nobel —a la "nouvelle" de Monzó— i, de l'altra, el que la massatgista ofereix al semipodòleg a casa els seus pares —a la novel·la de Millás. En el primer cas, el pis es va omplint de tots els veïns de l'escala, talment el camarot dels germans Marx, fins que, ja amb tothom a dormir, tot s'acaba amb una bronca de l'amfitrió al futur Nobel; en el segon, el semipodòleg espatlla el wàter i intenta endur-se'n el cadàver del gos de la casa, fins que el descobreixen i creuen que n'ha estat l'assassí. L'un i l'altre són sopars còmics i sinistres, en què el convidat està cohibit, fa un trist paper i acaba per ser considerat culpable d'uns fets dels quals és innocent. Qualsevol que hagi anat a sopars o reunions socials similars on s'hagi trobat incòmode o, pitjor encara, hagi ficat la pota, s'hi pot reconèixer. Riem amb ficcions com aquestes perquè, fins a un cert punt, ens identifiquem amb els papers galdosos que hi fan els protagonistes. No sabem encara quina situació de la vida real podrà superar-les, però és molt possible que la coneguem un dia o altre; sobretot si evoquem Oscar Wilde quan afirmava que la realitat imita l'art, o si temem que, fins i tot, pugui arribar més enllà. Mentre esperem, doncs, un sopar en què, com a mínim, l'amfitrió ens esbronqui o ens acusi d'algun assassinat, és aconsellable que, pel que pugui ser, defugim els veïns i deixem que les sabates ens portin allà on vulguin; també que no mirem massa a sota el llit i, per descomptat, no ens creguem —si és que alguna vegada ens ho havíem empassat— que aquest sigui el millor dels mons.

Sabates de terra cuita i engalba,
de l'artista sabadellenc
Benet Ferrer,
que ja tenien vida pròpia l'any 73.

Quim Monzó, *El millor dels mons*, Quaderns Crema, Barcelona, 2001.
Juan José Millás, *No mires debajo de la cama*, Alfaguara, Madrid, 1999.

Avda. Rafael Casanova, 38 • 08206 SABADELL (Espanya)
Tel. 93 726 62 22* • Fax 93 727 00 60

TEIXITS SALVADOR
els teixits que tenen estil

Indústria, 33 - Tel. 93 725 65 90 - 08202 Sabadell

C. Migdia, 35-45 - C. Sant Pau, 20
Tels. 93 727 82 46 - 93 725 74 61
08201 Sabadell